

Leg. 163

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego z petycji c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic. we Lwowie z 13. maja 1902 do L. 448 i 449 o zniesienie przewoźnego na kolejach od nawozów sztucznych w ogóle, a kainitu w szczególności.

Wysoki Sejmie!

Krajowemu rolnictwu zagraża przesilenie z powodu podrożenia cen robotnika i materiałów pomocniczych z jednej, a potaniaenia produktów rolnych z drugiej strony.

Temu niebezpieczeństwu zaradzić może tylko gospodarka intensywne, dążąca do wydobycia z ziemi zwiększonej ilości plonów. Środkiem do tego celu wiodącym jest użycie nawozów sztucznych, które jednak obecnie z powodu wysokich frachtów kolejowych są stosunkowo drogie.

Koszt transportów daje się nam ze względu na wydłużoną konfigurację kraju tembardziej odczuwać. Gdy nadto przy ładunkach półwagonowych klasa *B* taryfy jest stosowaną, która jest stanowczo za wysoką, idzie za tem, że mali i średni rolnicy z tych doniosłych środków pomocniczych w gospodarstwie nie korzystają.

W interesie rolnictwa leży przeto jak najdalej idąca zniżka przewozowa nawozów sztucznych tak przy ładunkach całowagonowych jak i półwagonowych.

Tej zniżki właśnie domaga się jedna z petycji c. k. Towarzystwa gospodarskiego. Druga petycja tegoż Towarzystwa dotyczy zniesienia kosztów transportu od kainitu.

Kilkuletnie doświadczenia polowe stwierdziły niezbicie niesłychaną doniosłość dla naszych gospodarstw kainitu i wpływ tegoż na podniesienie plonu nie tylko roślin pastewnych, ale także zbóż i okopowych, a to zarówno na ziemiach piaszczystych i torfiastych, jak też na glebach gliniastych.

Tej okoliczności przypisać należy ogromny wzrost konsumpcji kainitu kałuskiego, która ze skromnej cyfry 500 *q* w roku 1887 podniosła się do wysokości 72.352 *q* w roku 1901. I ta cyfra jest jeszcze bardzo niedostateczną w stosunku do wielkich obszarów ziemi w naszym kraju, potrzebujących soli potasowych do swego użyźnienia.

Przyczyną tego stanu rzeczy jest zbyt wysoka taryfa przewozowa kainitu ze względu na małą wartość tegoż.

Gdy więc w Niemczech przy transporcie soli statsfurckich wysokoprocentowych w Niemczech wielkie poczyniono ulgi, niedziw, że one mogą konkurować w zachodniej części kraju z niskoprocentowym kainitem kałuskim.

Rolnicy w całym kraju dopiero wtedy będą korzystać w całej pełni ze skarbów nawozowych, leżących w Kałuszu, gdy najdalej idąca zniżka przewoźnego zostanie osiągnięta.

Na podstawie taryfowej zniżki, udzielonej prawie przez wszystkie austriackie koleje, i co roku odnawianej, w roku zaś bieżącym ogłoszonej w Dzienniku rozporządzeń dla dróg żelaznych i żeglugi Nr. 3, pozycya 199, oblicza się przewoźne od saletry chilijskiej, wapna nawozowego i kości całych lub pogniecionych w sposób następujący:

a) przy nadaniu do transportu ilości drobnych, t. j. mniej niż 5.000 *kg* podług klasy „A”;

b) przy nadaniu do transportu przynajmniej pół wagonu, t. j. 5.000 *kg* lecz mniej niż 10.000 *kg* podług klasy „B”;

c) przy nadaniu do transportu całego wagonu, t. j. przynajmniej 10.000 *kg* podług klasy „C”, zredukowanej o 15%.

Przewoźne zaś od wszystkich innych środków nawozowych, a więc i od kainitu, oblicza się przy nadaniu tych artykułów w ilościach drobnych lub półwagonowych tak samo jak od saletry, wapna i kości; natomiast przy nadaniu do transportu w ładugach całowagonowych podług taryfy specjalnej 3-ciej, skróconej o 15%.

W skutek tych taryfowych przepisów okazują się znaczne różnice na niekorzyść przesyłek półwagonowych lub drobnych, a mianowicie: za przewóz 100 *kg* kainitu, żużli Tomasa i t. p. na odległość 300 kilometrów płaci się:

a) jeżeli się sprowadza tylko kilka lub kilkanaście cetnarów 200 groszy;

b) jeżeli się sprowadza pół wagonu 149 groszy;

c) jeżeli się sprowadza od razu cały wagon 67 groszy;

Transport zatem pół wagonu kosztuje więcej niż dwa razy tyle (licząc od 100 *kg*), a transport tylko kilku lub kilkunastu cetnarów prawie trzy razy tyle, jak transport całego wagonu dotyczącego nawozu.

Ze stanowiska czysto kupieckiego da się wprawdzie uzasadnić pewna różnica cen, t. j. że przy małych transportach przewoźne musi być droższe, jednakże i w kupieckim znaczeniu różnica cen w mowie będąca jest zbyt wygórowana.

Ze stanowiska zaś ekonomicznego uważa Komisya gospodarstwa krajowego tak przesadną różnicę cen za wielce szkodliwą. W naszym bowiem kraju przeważna ilość rolników sprowadza sztuczne nawozy w mniejszych partyach. Z najwydatniejszego przeto opustu taryfowego korzystają głównie handlarze, którzy sprowadzają hurtownie sztuczne nawozy, uzyskują najtańsze przewoźne, niedzieląc się bynajmniej tą korzyścią z drobnym odbiorcą.

Istotna zniżka taryfowa jest zatem właśnie dla tych szerokich warstw ludności rolniczej, które jako mniej zasobne takiej ulgi najwięcej potrzebują — wprost niedostępną.

Komisya gospodarstwa krajowego nie może nadto pominąć tej uwagi, że specjalnie za przewóz kainitu kraj nasz płaci drożej niż inne kraje koronne a to przy przesyłkach półwagonowych.

Jeżeli bowiem rolnik w Oświęcimie sprowadzi pół wagonu kainitu z Kałusza, to płaci za przewóz po 211 groszy od 100 *kg.*, jeżeli zaś posyłkę taką sprowadza rolnik w Niższej Austrii, to za przewóz z Kałusza do Oświęcima płaci tylko 114 groszy od 100 *kg* (a to w myśl ogłoszenia w dzienniku rozporządzeń dla kolei i żeglugi Nr. 128 z roku 1901 pozycya 2.302).

W celu poprawy obecnego stanu taryfy przewoźnej i oparcia jej na słusznej podstawie, komisya gospodarstwa krajowego proponuje:

1. Nie dzielić nawozów na dwie grupy lecz dla wszelkich środków nawozowych dać jedną i tę samą zniżoną taryfę.

2. Ulgi taryfowe przyznane dla zachodnich prowincyi w myśl publikacji w dzienniku rozporządzeń dla dróg żelaznych i żeglugi Nr. 128 z roku 1901 pozycya 2302 przyznać także dla Galicyi, a to nietylko dla przewozu kainitu ale w ogóle wszystkich nawozów.

3. Dla posyłek drobnych t. j. mniej niż 5.000 kg. przyznać znacznie wydatniejszy opust.

Proponowana zatem zniżka opiewałaby, jak następuje:

Wszelkie materyały nawozowe przewozi się:

a) jeżeli są nadane w ilościach drobnych po cenach taryfowej klasy „B“.

b) jeżeli są nadane w ładunku półwozowym po cenach „taryfy wyjątkowej I“.

c) jeżeli są nadane w ładudze całowozowej — po cenie jednostkowej 0·2 grosza od 100 kilogramów i kilometra.

Powyższa zniżka uwytatniona na przykładzie przedstawia się następnie:

koszta transportu	}	ad a) 149 groszy
od 100 kilogramów		ad b) 79 „
na odległość 300 km.	}	ad c) 60 „

Na podstawie powyższego wywodu komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wzywa się c. k. Rząd:

1. aby dla przewozu nawozu sztucznego bez różnicy gatunku przyznał następującą zniżkę taryfową:

a) dla posyłek drobnych (Stückgut) „klasę taryfową B“.

b) dla posyłek półwozowych „taryfę wyjątkową I“.

c) dla posyłek całowozowych „cenę jednostkową 0·2 grosza od 100 kilogramów i 1 kilometra“.

Za przewodniczącego:

Stadnicki.

Sprawozdawca:

Krzysztofowicz.

